ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
PHILIPPE LÉGER
της 13ης Μαρτίου 1997 *

1. Η Pretura circondariale di Roma, συνεδριάζουσα ως δικαστήριο επιλύσεως εργατικών διαφορών, ζητεί από το Δικαστήριο την ερμηνεία ορισμένων κοινοτικών διατάξεων που αφορούν την εφαρμογή των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους διακινουμένους εργαζομένους [1], υπό το πρίσμα του άρθρου 48 της Συνθήκης ΕΚ. Διερωτάται ειδικότερα αν περίοδοι ανεργίας συμπληρωθείσες σε ένα κράτος μέλος (Γερμανία) συνυπολογίζονται στην περίοδο αναφοράς για την κτήση δικαιώματος παροχών αναπηρίας σε άλλο κράτος μέλος (Ιταλία).

2. Θα σας προτείνω να δώσετε αρνητική απάντηση στο ερώτημα αυτό στην υπόθεση που σας έχει υποβληθεί, αφού πρώτα περιγράψω το νομικό και πραγματικό πλαίσιο.

Οι σχετικές εθνικές διατάξεις

Η ιταλική νομοθεσία

3. Για να κτηθεί, κατά το ιταλικό δίκαιο, δικαίωμα επιδόματος αναπηρίας πρέπει, πέρα από την αναγνώριση της αναπηρίας, να συντρέχουν σωρευτικά και οι ακόλουθες προϋποθέσεις ασφαλίσεως και καταβολής εισφορών [2]:

— πρέπει να έχουν παρέλθει πέντε τουλάχιστον έτη αφότου ο ενδιαφερόμενος υπήχθη στην ασφάλιση·

— ο ενδιαφερόμενος πρέπει να είναι σε θέση να πιστοποιεί εισφορές τουλάχιστον 260 εβδομάδων (πέντε ετών) καταβληθείσες ή πιστωθείσες υπέρ αυτού·

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

1 — Άρθρο 9α του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73), το οποίο προσέθεσε με αναδρομική ισχύ ο κανονισμός (ΕΟΚ) 2332/89 του Συμβουλίου, της 18ης Ιουλίου 1989 (ΕΕ 1989, L 224, σ. 1)· άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο ς', του κανονισμού (ΕΟΚ) 574/72 του Συμβουλίου, της 21ης Μαρτίου 1972, περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 138).

2 — Βλ. άρθρο 4 του νόμου 222, της 12ης Ιουνίου 1984, περί αναθεωρήσεως της ρυθμίσεως συντάξεως αναπηρίας *(GURI* αριθ. 165 της 16ης Ιουνίου 1984), το οποίο παραπέμπει στις προϋποθέσεις του άρθρου 9, παράγραφος 2, του regio decreto-legge (νομοθετικού βασιλικού διατάγματος) 636, της 14ης Απριλίου 1939, που κυρώθηκε με τον νόμο 1272, της 6ης Ιουλίου 1939 [που αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του νόμου 218, της 4ης Απριλίου 1952 *(GURI* αριθ. 89 της 15ης Απριλίου 1952, τακτικό συμπλήρωμα)], όπως τροποποιήθηκε με τον προαναφερθέντα νόμο 222.

— τέλος, πρέπει να μπορεί να επικαλεστεί εισφορές τουλάχιστον 156 εβδομάδων (τριών ετών) κείμενες σε μια πενταετή περίοδο αναφοράς που προηγείται της αιτήσεως συνταξιοδοτήσεώς του.

4. Σχετικά με τον συνυπολογισμό των περιόδων ανεργίας, το άρθρο 4 του προαναφερθέντος νόμου 218 ορίζει:

«(...) οι περίοδοι για τις οποίες καταβάλλεται το τακτικό επίδομα εξ υποχρεωτικής ασφαλίσεως κατά της ανεργίας λογίζονται, για την κτήση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος και για το ύψος της συντάξεως, ως περίοδοι καταβολής εισφορών».

Η γερμανική νομοθεσία

5. Κατά τη γερμανική νομοθεσία [3], ο ασφαλισμένος δικαιούται συντάξεως αναπηρίας, αν είναι ανίκανος προς άσκηση του επαγγέλματός του και εφόσον πιστοποιεί:

— ότι έχει καταβάλει υποχρεωτικές εισφορές τριών ετών εντός της πενταετίας που προηγείται της επελεύσεως της αναπηρίας, και

— ότι έχει συμπληρώσει τη γενική περίοδο καταβολής εισφορών προ της επελεύσεως της αναπηρίας.

6. Η πενταετής περίοδος αναφοράς που προηγείται της επελεύσεως της αναπηρίας παρατείνεται κατά τις περιόδους πλασματικών εισφορών [4], ούτως ώστε η περίοδος κατά την οποία ο εργαζόμενος ήταν εγγεγραμμένος στις καταστάσεις ανέργων στη Γερμανία και εισέπραττε παροχή από φορείς δημοσίου δικαίου, έστω και αν παράγει πλασματικές εισφορές χάριν του υπολογισμού της συντάξεως [5], επιτρέπει μόνο την παράταση της περιόδου αναφοράς προς κτήση της ελαχίστης προϋποθέσεως από την οποία εξαρτάται η αναγνώριση του δικαιώματος.

Η διάκριση μεταξύ των δύο συστημάτων

7. Όπως προκύπτει, οι περίοδοι κατά τις οποίες καταβάλλονται υπέρ του ενδιαφερομένου επιδόματα ανεργίας λαμβάνονται υπόψη κατά τρόπο που διαφέρει σημαντικά από το ένα σύστημα στο άλλο.

3 — Sozialgesetzbuch (στο εξής: SGB), βιβλίο VI [*BGBl.* III 860, όπως τροποποιήθηκε με τον Gesetz zur Reform der gesetzlichen Rentenversicherung (νόμο περί μεταρρυθμίσεως της υποχρεωτικής συνταξιοδοτικής ασφαλίσεως, της 28ης Δεκεμβρίου 1989, *BGBl.* IS.2261)].

4 — Άρθρο 43 του SGB.

5 — Άρθρο 58 του SGB.

8. Στο ιταλικό σύστημα, οι περίοδοι αυτές θεωρούνται ως *περίοδοι καταβολής εισφορών* προς κτήση δικαιώματος κοινωνικοασφαλιστικών παροχών.

9. Στο γερμανικό σύστημα, οι εν λόγω περίοδοι συνιστούν *λόγο παρατάσεως* της περιόδου αναφοράς για την κτήση της ελαχίστης προϋποθέσεως ασφαλίσεως.

Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

10. Ο Iurlaro (άλλως: προσφεύγων της κύριας δίκης), ιταλικής ιθαγενείας, ήταν αρχικά ασφαλισμένος στη χώρα του από το 1954 μέχρι το 1956. Στη συνέχεια, κατοίκησε στη Γερμανία, όπου εργάστηκε χωρίς διακοπή, ενώ, από τον Μάιο του 1983 και μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1991, διήνυσε περίοδο ανεργίας αποζημιωτέας από την γερμανική κοινωνική ασφάλιση [6].

11. Πληγείς από αναπηρία που μείωνε την ικανότητά του προς εργασία κατά τα δύο τρίτα και πλέον, υπέβαλε, στις 18 Οκτωβρίου 1989, στο Istituto nazionale della previdenza sociale (Εθνικός Οργανισμός Κοινωνικής Ασφαλίσεως, στο εξής: INPS) αίτηση χορηγήσεως συντάξεως αναπηρίας στην Ιταλία [7].

12. Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε, με την αιτιολογία ότι δεν συνέτρεχε μία από τις σχετικές με την καταβολή εισφορών προϋποθέσεις της ιταλικής νομοθεσίας. Ειδικότερα, ο αρμόδιος φορέας έκρινε, ότι, κατά την προηγηθείσα της αιτήσεως πενταετία, δηλαδή την περίοδο αναφοράς που εκτεινόταν από τις 18 Οκτωβρίου 1984 μέχρι τις 18 Οκτωβρίου 1989, δεν είχε καταβληθεί καμμία εισφορά.

13. Ο προσφεύγων αμφισβητεί αυτήν την κρίση. Καταφεύγει στις γερμανικές διατάξεις, για να ισχυριστεί ότι έπρεπε να ληφθεί υπόψη η περίοδος αποζημιώσεως βάσει της ασφαλίσεως ανεργίας στη Γερμανία, με αποτέλεσμα η περίοδος αυτή να εξουδετερώνεται και, συνεπώς, η — κρίσιμη για την πιστοποίηση της συνδρομής της ελαχίστης προϋποθέσεως ασφαλίσεως — περίοδος αναφοράς να αρχίσει νωρίτερα.

14. Επικαλούμενος τα προαναφερθέντα άρθρα 15, παράγραφος 1, στοιχείο ς', του κανονισμού 574/72 και 9α του κανονισμού 1408/71, ο Iurlaro προσέφυγε στον Pretore di Roma, ζητώντας να αναγνωρισθεί ότι

6 — Με την εξαίρεση μιας περιόδου, περιλαμβανομένης μεταξύ 15ης Αυγούστου 1984 και 1ης Οκτωβρίου 1984, κατά την οποία ο Iurlaro διευκρίνισε, απαντώντας σε σχετική ερώτηση του Δικαστηρίου, ότι ελάμβανε παροχές ασθενείας.

7 — Το INPS επισημαίνει ότι ο Iurlaro υπέβαλε ανεπιτυχώς παρόμοια αίτηση στον αρμόδιο φορέα στη Γερμανία και ότι η ένδικη προσφυγή κατά της απορρίψεώς της ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους αυτού φαίνεται ότι εκκρεμεί (παράγραφος 1 των παρατηρήσεών του).

συνέτρεχε η προϋπόθεση γενέσεως του δικαιώματός του επί του επιδόματος αναπηρίας.

15. Το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι το περιεχόμενο των προβαλλομένων κοινοτικών διατάξεων χρήζει διευκρινίσεως, καθ' όσον από το άρθρο 9α του κανονισμού 1408/71 φαίνεται να προκύπτει ότι θέτει ως προϋπόθεση αμφότερες οι νομοθεσίες να προβλέπουν την εξουδετέρωση ορισμένων περιόδων, «αποκλείοντας την περίπτωση — που συντρέχει εδώ — κατά την οποία η δυνατότητα αυτή προβλέπεται σε ένα μόνον από τα κράτη μέλη» [8].

16. Σας ζητεί, συνεπώς, «(...) ερμηνεία των άρθρων 15, παράγραφος 1, στοιχείο ς', του κανονισμού (ΕΟΚ) 574/72 και 9α του κανονισμού (ΕΟΚ) 2332/89, υπό το πρίσμα του άρθρου 48 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της ΕΟΚ, για να διευκρινιστεί αν, κατά την εφαρμογή του άρθρου 4 του νόμου 222/1984, πρέπει να παραταθεί η περίοδος αναφοράς για την αναγνώριση δικαιώματος συντάξεως αναπηρίας, όταν ο εργαζόμενος ελάμβανε επίδομα ανεργίας σε άλλο κράτος μέλος (εν προκειμένω στη Γερμανία), όπου προβλέπεται τέτοια παράταση, και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, αν η παράταση αυτή εξαρτάται ενδεχομένως από προϋποθέσεις».

8 — Διάταξη περί παραπομπής, σ. 5 της ελληνικής μεταφράσεως.

17. Πριν αντιμετωπίσω το υποβαλλόμενο ερώτημα, το οποίο θα προσεγγίσω υπό δύο διαφορετικές οπτικές γωνίες, κρίνω σκόπιμο να εκθέσω εν συντομία τις κοινοτικές διατάξεις περί της κοινωνικής ασφαλίσεως των μισθωτών που διακινούνται εντός της Κοινότητας, που περιέχονται στον κανονισμό 1408/71 και στον κανονισμό 574/72, που θέτει τις εκτελεστικές διατάξεις του προηγουμένου.

Η σχετική κοινοτική ρύθμιση

18. Εντός της Κοινότητας, υπάρχουν συστήματα κοινωνικής ασφαλίσεως που διαφέρουν σημαντικά από το ένα κράτος στο άλλο, τα οποία άλλωστε η θεσπισθείσα κοινοτική ρύθμιση δεν θέλησε να υποκαταστήσει.

19. Σύμφωνα με τα άρθρα 117 επ. της Συνθήκης, κάθε κράτος μέλος εξακολουθεί να διαθέτει ιδία αρμοδιότητα στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως· ειδικότερα, διατηρεί την ευχέρεια να ρυθμίζει τις προϋποθέσεις υπαγωγής στα καθ' έκαστον συστήματα κοινωνικής ασφαλίσεως. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει άλλωστε παγίως τη βασική αυτή αρχή:

«(...) από πάγια νομολογία προκύπτει ότι τα κράτη μέλη παραμένουν αρμόδια να

καθορίζουν τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη χορήγηση των παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως (...)» [9].

20. Οι διαφορές όμως που ανακύπτουν από την ποικιλία των εφαρμοστέων συστημάτων ενδέχεται να παρεμβάλλουν προσκόμματα στην αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων. Ενδέχεται δηλαδή αυτοί να διστάζουν να ασκήσουν το θεμελιώδες αυτό δικαίωμα, αν δεν είναι πεπεισμένοι ότι από την άσκηση αυτή δεν θα υποστούν βλαπτικές συνέπειες ως προς την κοινωνικοασφαλιστική τους κάλυψη. Γι' αυτό και το άρθρο 51 της Συνθήκης ΕΚ προβλέπει ότι θεσπίζονται «(...) στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως τα αναγκαία μέτρα για την εγκαθίδρυση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων (...)».

21. Με μέλημα, λοιπόν, την άρση των εμποδίων και την προαγωγή της ελεύθερης κυκλοφορίας, εκδόθηκε ο κανονισμός 1408/71 και, έπειτα, οι λοιπές πράξεις που θεσπίζουν τις εκτελεστικές του διατάξεις, που εκδόθηκαν σύμφωνα με τους σκοπούς του άρθρου 51. Δεδομένου όμως ότι τα κράτη μέλη διατηρούν τις υπομνησθείσες ανωτέρω αρμοδιότητες, οι διατάξεις αυτές επιδιώκουν απλώς «(...) τον *συντονισμό* και όχι την *εναρμόνιση* των νομοθεσιών των κρατών μελών» [10].

22. Έκτοτε, το Δικαστήριο δεν έχει παύσει να υπενθυμίζει ότι «οι κανονισμοί αυτοί δεν θεσπίζουν κοινό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως, αλλά επιτρέπουν την ύπαρξη διαφορετικών συστημάτων που δημιουργούν διαφορετικές απαιτήσεις έναντι των διαφόρων οργανισμών, κατά των οποίων ο δικαιούχος έχει άμεσα δικαιώματα είτε δυνάμει μόνο του εσωτερικού δικαίου, είτε δυνάμει του εσωτερικού δικαίου συμπληρουμένου εν ανάγκη από το κοινοτικό δίκαιο» [11].

23. Ο συντονισμός αυτός, που αποσκοπεί, επομένως, στην άρση των αρνητικών επιπτώσεων που ενδέχεται να προκύψουν από τις εθνικές νομοθεσίες, οσάκις ο εργαζόμενος διασχίζει τα σύνορα, συναρθρώνεται γύρω από τέσσερις βασικές αρχές. Στην αφηρημένη τους διατύπωση, που βρίσκει συγκεκριμένη έκφραση και σε καθέναν σχεδόν από τους κινδύνους που διέπονται από τον κανονισμό 1408/71, είναι οι εξής:

— η αρχή του ενιαίου του εφαρμοστέου νόμου [12].

— η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως ημεδαπών και αλλοδαπών [13].

9 — Απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 1997, C-88/95, C-102/95 και C-103/95, Martínez Losada κ.λπ. (Συλλογή 1997, σ. I-869, σκέψη 43). Βλ. επίσης απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 1994, C-12/93, Drake (Συλλογή 1994, σ. I-4337, σκέψη 27).

10 — Απόφαση της 30ής Ιανουαρίου 1997, C-340/94, De Jaeck (Συλλογή 1997, σ. I-461, σκέψη 18, η υπογράμμιση δική μου). Βλ. επίσης την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, π. χ., αποφάσεις της 20ής Οκτωβρίου 1993, C-297/92, Baglieri (Συλλογή 1993, σ. I-5211, σκέψη 17), και της 9ης Δεκεμβρίου 1993, C-45/92 και 46/92, Lepore και Scamuffa (Συλλογή 1993, σ. I-6497, σκέψη 34).

11 — Απόφαση της 6ης Μαρτίου 1979, 100/78, Rossi (Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 451, σκέψη 13), που επιβεβαιώθηκε, π. χ., από τις αποφάσεις της 12ης Ιουνίου 1980, 733/79, Laterza (Συλλογή τόμος 1980/II, σ. 291, σκέψη 8)· της 9ης Ιουλίου 1980, 807/79, Gravina (Συλλογή τόμος 1980/II, σ. 449, σκέψη 7), και της 10ης Μαρτίου 1983, 232/82, Baccini II (Συλλογή 1983, σ. 583, σκέψη 17).

12 — Άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού: «(...) τα πρόσωπα για τα οποία ισχύει ο παρών κανονισμός υπόκεινται στη νομοθεσία ενός μόνου κράτους μέλους».

13 — Άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού: «Τα πρόσωπα που κατοικούν στο έδαφος ενός από τα κράτη μέλη, και για τα οποία ισχύουν οι διατάξεις του παρόντος κανονισμού, υπόκεινται στις υποχρεώσεις και απολαύουν των δικαιωμάτων που απορρέουν από τη νομοθεσία κάθε κράτους μέλους υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του (...).»

— η αρχή της διατηρήσεως των κεκτημένων δικαιωμάτων [14].

— η αρχή της διατηρήσεως των κτωμένων δικαιωμάτων, που αποκαλείται επίσης αρχή του συνυπολογισμού των περιόδων ασφαλίσεως [15].

24. Η ρύθμιση αυτή και οι αρχές στις οποίες θεμελιώνεται έχουν εφαρμογή στην υπό κρίση περίπτωση.

25. Κατ' αρχάς, η εριζόμενη εδώ παροχή συγκαταλέγεται μεταξύ εκείνων που εμπίπτουν στο *καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής* του κανονισμού 1408/71, εφόσον, όπως ορίζει ιδίως το άρθρο 4, παράγραφος 1, αυτού, «ο παρών κανονισμός ισχύει για όλες τις νομοθεσίες που αφορούν τους ακόλουθους κλάδους κοινωνικής ασφαλίσεως: (...) β) παροχές αναπηρίας (...)».

Συναφώς, ως προς τις διατάξεις που αφορούν ειδικώς αυτήν την κατηγορία παροχών, το κεφάλαιο 2 του τίτλου III του κανονισμού 1408/71 αντιμετωπίζει δύο ομάδες περιπτώσεων, για τις οποίες προβλέπονται διαφορετικοί κανόνες. Ειδικότερα, ο κανονισμός λαμβάνει υπόψη ότι, επί αναπηρίας, υφίστανται δύο τύποι νομοθεσιών στα κράτη μέλη: εκείνες στις οποίες το ύψος των παροχών είναι ανεξάρτητο της διαρκείας των περιόδων ασφαλίσεως (άρθρα 37 έως 39) και εκείνες στις οποίες το ύψος της παροχής αναπηρίας ορίζεται σε συνάρτηση προς τις περιόδους ασφαλίσεως (άρθρο 40). Εν όψει της φύσεως της οικείας ιταλικής νομοθεσίας, ας σημειώσουμε, ευθύς εξ αρχής, ότι μόνον οι διατάξεις του άρθρου 40 είναι εφαρμοστέες στην κατάσταση του προσφεύγοντος της κύριας δίκης.

26. Ας επισημανθεί, ακολούθως, ότι η περίπτωση του Iurlaro εμπίπτει στο *προσωπικό πεδίο εφαρμογής* του κανονισμού 1408/71, ο οποίος, σύμφωνα με το άρθρο του 2, παράγραφος 1, ισχύει «(...) για μισθωτούς ή μη μισθωτούς που υπάγονται ή υπήχθησαν στη νομοθεσία ενός ή περισσοτέρων από τα κράτη μέλη και είναι υπήκοοι ενός από τα κράτη μέλη (...)». Δεδομένου δε ότι ο «μισθωτός», κατά την έννοια του κανονισμού, ορίζεται αποκλειστικά με αναφορά στο καθεστώς κοινωνικής ασφαλίσεως στο οποίο υπάγεται [16], για να εμπίπτει ο υπήκοος κράτους μέλους στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71, αρκεί να υπάγεται ή να έχει υπαχθεί στο παρελθόν σε καθεστώς κοινωνικής ασφαλίσεως ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών, πράγμα που συμβαίνει εν προκειμένω.

27. Μετά την υπόμνηση αυτή, θα προσεγγίσω το υποβληθέν από το αιτούν δικαστήριο ερώτημα. Θα προσπαθήσω κατ' αρχάς να ελέγξω αν βασίμως το INPS απέρριψε την αίτηση του προσφεύγοντος της κύριας δίκης, με την αιτιολογία ότι

14 — Άρθρο 51, στοιχείο β', της Συνθήκης: το Συμβούλιο θεσπίζει μέτρα εξασφαλίζοντα στους διακινουμένους εργαζομένους «την καταβολή των παροχών στα πρόσωπα που κατοικούν στις επικράτειες των κρατών μελών».

15 — Στην αρχή αυτή θα επανέλθω στη συνέχεια της αναπτύξεώς μου.

16 — Άρθρο 1, στοιχείο α', του κανονισμού.

έλειπε μία από τις προϋποθέσεις της ιταλικής νομοθεσίας, που αφορά την τήρηση της αρχής του συνυπολογισμού των περιόδων ασφαλίσεως. Και τότε μόνον θα εξετάσω το ίδιο το υποβαλλόμενο ερώτημα, που αφορά το αν η «εξουδετέρωση», την οποία προβλέπει ο γερμανικός νόμος για τις περιόδους αποζημιωτέας ανεργίας, μπορεί να «εξαχθεί», ώστε να χρησιμεύσει στον προσδιορισμό της περιόδου αναφοράς στην Ιταλία.

Επιχειρηματολογία

Περί του βασίμου της απορριπτικής αποφάσεως του INPS

28. Θεωρώ αναγκαίο να σταθώ λίγο στο ζήτημα αν ορθώς εφαρμόστηκε, στην προκειμένη περίπτωση, η αρχή του συνυπολογισμού των περιόδων ασφαλίσεως, διότι η μελέτη και μόνον των προσκομισθέντων κατά την έγγραφη διαδικασία εγγράφων μπορεί να γεννήσει αμφιβολίες περί αυτού.

29. Η αρχή αυτή, επί της οποίας θεμελιώνεται — όπως υπέμνησα ανωτέρω — η σχετική κοινοτική ρύθμιση, περιέχεται στην αρχή 51, στοιχείο α', της Συνθήκης, που προβλέπει ότι το Συμβούλιο θεσπίζει, στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως, τα αναγκαία μέτρα για την εγκαθίδρυση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, ιδίως με τη θέσπιση ενός συστήματος που να εξασφαλίζει στους διακινουμένους εργαζομένους:

«τον συνυπολογισμό όλων των περιόδων που λαμβάνονται υπόψη από τις διάφορες εθνικές νομοθεσίες, για την κτήση και τη διατήρηση του δικαιώματος προς λήψη παροχής, όπως και για τον υπολογισμό του ύψους αυτών».

30. Αντανακλάται επίσης στο άρθρο 9, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71, το οποίο εξομοιώνει τις περιόδους ασφαλίσεως που έχουν συμπληρωθεί υπό τη νομοθεσία οποιουδήποτε κράτους μέλους προς περιόδους συμπληρωθείσες υπό τη νομοθεσία του κράτους αναφοράς.

Κατά το Δικαστήριο, «σκοπός» της διατάξεως αυτής «είναι η διασφάλιση της ισοδυναμίας μεταξύ των περιόδων ασφαλίσεως που συμπληρώνονται στα διάφορα κράτη μέλη, έτσι ώστε οι ενδιαφερόμενοι να μπορούν να πληρούν την προϋπόθεση της ελάχιστης διάρκειας των περιόδων ασφαλίσεως, όταν η εθνική νομοθεσία εξαρτά από την προϋπόθεση αυτή την υπαγωγή στην προαιρετική ασφάλιση ή τη συνέχιση της προαιρετικής ασφαλίσεως» [17].

31. Η αρχή αυτή επιβεβαιώνεται για καθένα σχεδόν από τους διεπομένους από τον κανονισμό 1408/71 κινδύνους, όσον

17 — Απόφαση Baglieri, όπ. π., σκέψη 11.

αφορά δε ειδικότερα τον κίνδυνο της ανεπηρίας, που μας ενδιαφέρει εδώ, στο άρθρο 40, παράγραφος 1 [18].

32. Δυνάμει της αρχής αυτής, επομένως, αποκλείεται ο εργαζόμενος, κάθε φορά που αρχίζει νέα περίοδο ασφαλίσεως σε ένα κράτος μέλος, να θεωρείται εκεί ως νεοασφαλιζόμενος. Ο φορέας του κράτους μέλους από τον οποίο ζητείται παροχή αναπηρίας υποχρεούται να λάβει υπόψη, κατά το μέτρο του αναγκαίου, τις περιόδους που έχει συμπληρώσει ο διακινούμενος εργαζόμενος σε οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος, ως εάν επρόκειτο για περιόδους συμπληρωθείσες υπό τη νομοθεσία που αυτός εφαρμόζει, «(...) χωρίς διάκριση έναντι των άλλων εργαζομένων λόγω της ασκήσεως του δικαιώματός του ελεύθερης κυκλοφορίας» [19].

33. Στην προκειμένη, όμως, περίπτωση, η αίτηση του Iurlaro να του αναγνωρισθεί δικαίωμα συντάξεως αναπηρίας απορρίφθηκε, για τον λόγο ότι δεν πληρούσε την οριζόμενη από την ιταλική νομοθεσία προϋπόθεση, ότι πρέπει να έχει καταβληθεί υπέρ αυτού ο απαιτούμενος αριθμός εισφορών (τρία συντάξιμα έτη) εντός της περιόδου αναφοράς (της πενταετίας που προηγείται της αιτήσεως).

34. Εντός της πενταετίας αυτής, ο προσφεύγων ελάμβανε, επί τριετία τουλάχιστον, επιδόματα ανεργίας από τον αρμόδιο γερμανικό φορέα.

35. Η ιταλική νομοθεσία εξομοιώνει, όπως είδαμε, προς υπολογισμό των περιόδων που γεννούν δικαίωμα προς λήψη της αιτουμένης παροχής, τις περιόδους ανεργίας προς περιόδους καταβολής εισφορών.

36. Κατ' αρχήν, επομένως, κατά την ιταλική νομοθεσία, ο Iurlaro μπορεί να επικαλεστεί ότι πληροί την προϋπόθεση που κρίθηκε ελλείπουσα. Η έλλειψη αυτή φαίνεται, τελικά, ότι αιτιολογείται από τον μόνο λόγο ότι η επίμαχη προϋπόθεση πληρώθηκε υπό τη νομοθεσία κράτους μέλους διαφορετικού από το κράτος αναφοράς.

37. Αν περιοριστεί κανείς στις θεωρήσεις αυτές, που εκτίθενται στη διάταξη περί παραπομπής, η άρνηση του INPS φαίνεται αντίθετη προς την υπομνησθείσα ανωτέρω αρχή του συνυπολογισμού των περιόδων ασφαλίσεως.

38. Ο συλλογισμός τον οποίον ακολουθήσατε στην προαναφερθείσα απόφαση Lepore και Scamuffa, σχετικά με τη σύνταξη γήρατος, μπορεί, από την άποψη αυτή, κάλλιστα να επεκταθεί στην περίπτωσή μας [20].

18 — Κατ' αναλογική εφαρμογή του άρθρου 45, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, στο οποίο παραπέμπει.

19 — Απόφαση της 13ης Ιουλίου 1966, 4/66, Hagenbeck (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 461).

20 — Για ένα διαφωτιστικό σχόλιο της αποφάσεως αυτής, βλ. Van Raepenbusch, S.: «La sécurité sociale des personnes qui se déplacent à l'intérieur de la Communauté (mai 1992-avril 1994)», *Journal des tribunaux. Droit européen*, αριθ. 10 (1994), σ. 105.

Με την απόφαση εκείνη, κρίνατε ότι «οι επιταγές της ελεύθερης κυκλοφορίας» επιβάλλουν, κατά τον υπολογισμό της συντάξεως γήρατος, να εξομοιώνονται οι περίοδοι αναπηρίας προς περιόδους απασχολήσεως, έστω και αν η εφαρμοστέα εθνική νομοθεσία προβλέπει την εξομοίωση αυτή μόνον όταν η ανικανότητα προς εργασία επέρχεται όταν ο εργαζόμενος εργάζεται στο οικείο κράτος μέλος, ενώ, κατά την επέλευση της ανικανότητας προς εργασία, εργαζόταν στην πραγματικότητα σε άλλο κράτος μέλος.

Και τούτο διότι:

«(...) τα άρθρα 48 έως 51 της Συνθήκης απαγορεύουν την, λόγω της ασκήσεως του δικαιώματος των διακινουμένων εργαζομένων για ελεύθερη κυκλοφορία, απώλεια των πλεονεκτημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως τα οποία τους παρέχει η νομοθεσία κράτους μέλους· ένα τέτοιο αποτέλεσμα θα μπορούσε να αποθαρρύνει τους κοινοτικούς εργαζομένους να ασκήσουν το δικαίωμά τους για ελεύθερη κυκλοφορία και θα συνιστούσε, συνακόλουθα, παρεμπόδιση της εν λόγω ελευθερίας.»

Όμως,

«(...) η προοπτική της απωλείας, εντός κράτους μέλους, του δικαιώματος της εξομοιώσεως περιόδων αναπηρίας προς περιόδους ασφαλίσεως, ως αποτόκου για τον εργαζόμενο του γεγονότος ότι μετέβη προς εργασία σε άλλο κράτος μέλος, ενέχει, υπό ορισμένες περιστάσεις, τον κίνδυνο αποτροπής του εργαζομένου από την άσκηση του δικαιώματός του για ελεύθερη κυκλοφορία» [21].

39. Επομένως, αν περιοριζόταν κανείς μόνον στα έγγραφα που προσκομίστηκαν πριν από τη διεξαγωγή της επ' ακροατηρίου συζητήσεως, το υποβαλλόμενο από το αιτούν δικαστήριο ερώτημα θα μπορούσε να φανεί ότι δεν είναι άμεσα λυσιτελές. Θα αρκούσε να εφαρμοστούν ορθά τα άρθρα 48, παράγραφος 2, και 51 της Συνθήκης: συγκεκριμένα, η ιταλική νομοθεσία θα έπληττε την ελεύθερη κυκλοφορία των διακινουμένων εργαζομένων, αν προέβλεπε ότι, προς κτήση κοινωνικοασφαλιστικών πλεονεκτημάτων, ως περίοδοι καταβολής εισφορών λογίζονται μόνον οι περίοδοι ασφαλίσεως κατά της ανεργίας που συμπληρώνονται εντός της επικρατείας, όχι όμως και ανάλογες περίοδοι που συμπληρώνονται στο έδαφος άλλων κρατών μελών.

40. Θα έπρεπε, τότε, να αντληθεί το συμπέρασμα ότι το κοινοτικό δίκαιο εμποδίζει την εφαρμογή μιας εθνικής νομοθεσίας, όπως της του INPS, η οποία, για τη διαπίστωση της συνδρομής της ελάχιστης προϋποθέσεως ασφαλίσεως για την παροχή επιδόματος αναπηρίας, δεν εξομοιώνει τις συμπληρωθείσες σε άλλο κράτος μέλος περιόδους ασφαλίσεως προς εκείνες που συμπληρώνονται στην επικράτειά της.

41. Κατά την προφορική όμως διαδικασία, οι εκπρόσωποι του INPS προέβαλαν ένα κρίσιμο για την υπόθεση στοιχείο. Συγκε-

21 — Σκέψεις 21 και 22.

κριμένα, διευκρίνισαν ότι η ιταλική νομοθεσία προβλέπει ασφαλιστική κάλυψη περιόδων ανεργίας μόνο για βραχύ χρονικό διάστημα, που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι μήνες.

42. Στην περίπτωση, όμως, αυτή, ο προεκτεθείς συλλογισμός παύει να ισχύει.

43. Ο Iurlaro θα μπορούσε να αντλήσει όφελος από τον κανόνα της ιταλικής νομοθεσίας, που εξομοιώνει τις περιόδους ανεργίας προς περιόδους καταβολής εισφορών, μόνο για έξι το πολύ μήνες. Συνεπώς, η προϋπόθεση κτήσεως του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, που απαιτεί να έχουν καταβληθεί εισφορές τριών ετών εντός της περιόδου αναφοράς, προφανώς δεν θα συνέτρεχε. Ήταν βάσιμη, επομένως, η αρνητική απόφαση του INPS.

44. Ενώ δηλαδή, στο παρόν στάδιο εξελίξεως του κοινοτικού δικαίου, τα κράτη μέλη διατηρούν την ελευθερία να προβλέπουν κανόνες ευνοϊκούς για ορισμένους διακινουμένους εργαζομένους [22], όταν τέτοιες εθνικές διατάξεις δεν υπάρχουν, ο Iurlaro δεν θα μπορούσε, απλώς και μόνον διότι άσκησε το δικαίωμά του για ελεύθερη κυκλοφορία, να αντλήσει επί πλέον πλεονεκτήματα, πέραν εκείνων τα οποία θα μπορούσε να αξιώσει αν δεν το είχε ασκήσει.

45. Η κοινοτική ρύθμιση της κοινωνικής ασφαλίσεως — όπως υπέμνησα — αποσκοπεί μόνο στον *συντονισμό* των υφισταμένων εθνικών συστημάτων. Δεν δημιουργεί αυθύπαρκτο σύστημα για τους διακινουμένους εργαζομένους. Επομένως, δεν θα ήταν επιτρεπτό ένας από αυτούς, όπως ο Iurlaro, να επωφεληθεί από ένα σύστημα που θα δημιουργούσε διάκριση εις βάρος των μη διακινουμένων. Σκοπός της δεν είναι, προς κτήση συνταξιοδοτικού δικαιώματος, να καταστήσει δυνατή τη συρραφή των ευνοϊκοτέρων προϋποθέσεων κτήσεως τις οποίες περιέχουν οι καθ' έκαστον εθνικές νομοθεσίες στις οποίες έχει υπαχθεί διαδοχικώς ο διακινούμενος εργαζόμενος.

46. Σε αυτό όμως ακριβώς το αποτέλεσμα θα καταλήγαμε, αν καθίστατο ανενεργός ο κανόνας της ιταλικής νομοθεσίας που θέτει ανώτατο χρονικό όριο στην ασφαλιστική κάλυψη των διανυομένων περιόδων ανεργίας.

47. Εν πάση περιπτώσει, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να βεβαιωθεί ότι αυτός ο κανόνας του εθνικού δικαίου υπάρχει όντως και είναι εφαρμοστέος και να αντλήσει, εν τοιαύτη περιπτώσει, τη συνέπεια που εκτίθεται ανωτέρω.

22 — Έτσι, π. χ., έχετε κρίνει ότι «(...) κανένας κανόνας δεν απαγορεύει σε κράτος μέλος να αντιμετωπίζει τους υπηκόους του, που απασχολήθηκαν εντός τρίτου κράτους και κατόπιν επέστρεψαν στη χώρα καταγωγής τους όπου πλέον δεν εργάζονται, πιο ευνοϊκά απ' ό,τι τους υπηκόους του οι οποίοι απασχολήθηκαν εντός κράτους μέλους και εν συνεχεία τελούν στην ίδια κατάσταση» (προαναφερθείσα απόφαση Baglieri, σκέψη 18).

48. Ας εξετάσουμε τώρα, όπως μας καλεί ο Pretore di Roma, μήπως ο Iurlaro μπορεί, παρά ταύτα, να απαιτήσει τη χορήγηση συντάξεως αναπηρίας, αξιώνοντας από το INPS να εφαρμόσει τον — γνωστό μόνο στη γερμανική νομοθεσία — κανόνα, κατά τον οποίον η περίοδος ασφαλίσεως κατά της ανεργίας την οποία συμπληρώνει ο ενδιαφερόμενος στο άλλο αυτό κράτος έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα, παρατείνοντας την περίοδο αναφοράς.

Περί «εξαγωγής» της προβλεπομένης μόνον από τη γερμανική νομοθεσία «εξουδετερώσεως»

49. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν έχουν εφαρμογή δύο διατάξεις της κοινοτικής ρυθμίσεως, των οποίων ζητεί προς τούτο την ερμηνεία. Θα ιδούμε ότι καμμιάς από τις δύο δεν χωρεί επίκληση στην προκειμένη περίπτωση.

50. Η πρώτη εξ αυτών είναι η του *άρθρου 9α του κανονισμού 1408/71*, το οποίο, υπό τον τίτλο Ι, που περιλαμβάνει «Γενικές διατάξεις», ορίζει, σχετικά με την *παράταση της περιόδου αναφοράς*, ότι:

«Εάν η νομοθεσία κράτους μέλους εξαρτά την αναγνώριση του δικαιώματος παροχών από τη συμπλήρωση ελάχιστης περιόδου ασφάλισης κατά τη διάρκεια καθορισμένης περιόδου πριν από την επέλευση του ασφαλιζόμενου γεγονότος (περίοδος αναφοράς) και *ορίζει ότι οι περίοδοι κατά τη διάρκεια των οποίων χορηγήθηκαν παροχές δυνάμει της νομοθεσίας αυτού του κράτους μέλους* ή οι περίοδοι που αφιερώθηκαν στην εκπαίδευση παιδιών στο έδαφος αυτού του κράτους μέλους *παρατείνουν την εν λόγω περίοδο αναφοράς, οι περίοδοι κατά τη διάρκεια των οποίων χορηγήθηκαν, δυνάμει της νομοθεσίας ενός άλλου κράτους μέλους, συντάξεις αναπηρίας* ή γήρατος ή παροχές λόγω ασθένειας, ανεργίας ή εργατικών ατυχημάτων (εξαιρέσει των συντάξεων) και οι περίοδοι που αφιερώθηκαν στην εκπαίδευση παιδιών στο έδαφος ενός άλλου κράτους μέλους *παρατείνουν επίσης την εν λόγω περίοδο αναφοράς»* [23].

51. Η διάταξη αυτή δηλαδή επιβάλλει *στο κράτος μέλος, του οποίου η νομοθεσία επιτρέπει την παράταση της περιόδου αναφοράς*, την υποχρέωση να λαμβάνει υπόψη μέσα στην περίοδο αυτή τις περιόδους κατά τις οποίες χορηγήθηκαν ορισμένες παροχές σε άλλο κράτος μέλος, χωρίς να απαιτεί, όπως φαίνεται, οι παροχές αυτές να έχουν επιφέρει παράταση και στο τελευταίο αυτό κράτος μέλος.

Η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνεται από την ανάγνωση της τρίτης αιτιολογικής σκέψεως του προαναφερθέντος κανονισμού 2332/89, η οποία δικαιολογεί ως εξής την προσθήκη του άρθρου 9α στον βασικό κανονισμό: «ότι πρέπει να προβλεφθεί *διάταξη που να επιτρέπει σε κράτος μέλος, η νομοθεσία του οποίου προβλέπει την παράταση μιας* καθορισμένης *περιόδου αναφοράς* πριν από την

23 — Η υπογράμμιση δική μου.

επέλευση του ασφαλιζομένου γεγονότος κατά τη διάρκεια της οποίας πρέπει να συμπληρωθεί μια ελάχιστη περίοδος ασφάλισης για την αναγνώριση του δικαιώματος παροχών, λόγω ορισμένων γεγονότων ή καταστάσεων, να λαμβάνει υπόψη αντίστοιχα γεγονότα ή καταστάσεις που επέρχονται σε άλλο κράτος μέλος για την εν λόγω παράταση» [24].

52. Μια απλή και μόνον ανάγνωση της διατάξεως αυτής μού φαίνεται ότι αρκεί για να καταδειχθεί ότι δεν έχει εφαρμογή στην κατάσταση που μας απασχολεί.

53. Το άρθρο αυτό συνιστά, σε τελική ανάλυση, εφαρμογή της αρχής του συνυπολογισμού των περιόδων ασφαλίσεως, η οποία διατυπώνεται στην παράγραφο 2 του προηγουμένου άρθρου, στην ειδική περίπτωση των κρατών των οποίων η νομοθεσία προβλέπει παράταση της περιόδου αναφοράς [25]. Άπαξ η ιταλική νομοθεσία δεν προβλέπει τέτοιον κανόνα για τις παροχές που μας απασχολούν [26], δεν χωρεί εν προκειμένω επίκληση της διατάξεως αυτής [27]. Θα μπορούσε, το πολύ, να λεχθεί ότι άλλως θα είχαν τα πράγματα αν η αίτηση χορηγήσεως παροχών είχε υποβληθεί στη Γερμανία, εφόσον το κράτος αυτό κατ' αρχήν προβλέπει παράταση της περιόδου αναφοράς κατά την περίοδο κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος τυγχάνει ασφαλιστικής καλύψεως κατά της ανεργίας [28].

54. Περαιτέρω, *το άρθρο 15 του κανονισμού 574/72* περιλαμβάνεται στον τίτλο IV, που αφορά την «Εφαρμογή των ειδικών διατάξεων του κανονισμού [29] στις διάφορες κατηγορίες παροχών», του οποίου αποτελεί το κεφάλαιο 1, επιγραφόμενο «Γενικοί κανόνες περί του συνυπολογισμού των περιόδων ασφαλίσεως». Στην παράγραφο 1, στοιχείο ς', προβλέπει:

«Στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 18, παράγραφος 1 [30], στο άρθρο 38 [31], στο άρθρο 45, παράγραφοι 1 έως 3 [32], στο άρθρο 64 [33] και στο άρθρο 67, παράγραφοι 1 και 2 [34], του κανονισμού, ο

24 — Η υπογράμμιση δική μου.

25 — Ο γενικός εισαγγελέας Tesauro, με τις προτάσεις του που αναφέρονται στην απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 1991, C-349/87, *Παράσχη* (Συλλογή 1991, σ. I-4501), την αντιλαμβάνεται ως «διάταξη που αναγνωρίζει την ύπαρξη της υποχρεώσεως μη εισαγωγής διακρίσεων, την οποία προβλέπει η Συνθήκη» (παράγραφος 15, δεύτερο σκέλος).

26 — Το INPS κατονόμασε ορισμένες περίοδους, που είναι οι μόνες δυνάμενες να θεωρηθούν ουδέτερες και, άρα, να ληφθούν υπόψη για την παράταση της περιόδου αναφοράς. Τις περιόδους αυτές προβλέπει το άρθρο 37 του προεδρικού διατάγματος 818, της 26ης Απριλίου 1957 (σ. 3 των παρατηρήσεών του).

27 — Την εκτίμηση αυτή δεν αμφισβητεί άλλωστε ούτε ο προσφεύγων: «καθ' ό μέτρο η ιταλική νομοθεσία δεν περιέχει διατάξεις εξουδετερώσεως των περιόδων αποζημιουμένης ανεργίας, δεν φαίνεται να δύναται η διάταξη αυτή να διευκολύνει την επίλυση του επιμάχου ζητήματος» (ενότητα IX, παράγραφος 3, των παρατηρήσεών του).

28 — Έτσι κρίνατε άλλωστε, προκειμένου περί προϋποθέσεων κτήσεως συντάξεως αναπηρίας, ότι ήταν αντίθετο στο κοινοτικό δίκαιο το να μη λαμβάνει υπόψη ένα κράτος μέλος πραγματικές περιστάσεις επιτρέπουσες την παράταση της περιόδου αναφοράς, όταν το ίδιο προβλέπει την παράταση αυτή όταν οι ίδιες περιστάσεις επέρχονται σε άλλο κράτος μέλος (προαναφερθείσα απόφαση Παράσχη, σκέψεις 24 και 25).

29 — Πρόκειται για τον κανονισμό 1408/71.

30 — Πρόκειται για τη διάταξη που αφορά τον «Συνυπολογισμό των περιόδων ασφαλίσεως, απασχολήσεως ή κατοικίας» για τις παροχές *ασθενείας και μητρότητας*.

31 — Η διάταξη αυτή αφορά τη «Συνεκτίμηση των περιόδων ασφαλίσεως ή κατοικίας που πραγματοποιήθηκαν υπό τις νομοθεσίες στις οποίες έχει υπαχθεί ο μισθωτός ή μη μισθωτός για την απόκτηση, τη διατήρηση ή την ανάκτηση του δικαιώματος παροχών», για τη χορήγηση παροχών *αναπηρίας* στους εργαζομένους που υπόκεινται σε *νομοθεσίες κατά τις οποίες το ύψος των παροχών είναι ανεξάρτητο από τη διάρκεια των περιόδων ασφαλίσεως*.

32 — Πρόκειται για τη «Συνεκτίμηση των περιόδων ασφαλίσεως ή κατοικίας που πραγματοποιήθηκαν υπό τις νομοθεσίες στις οποίες έχει υπαχθεί μισθωτός ή μη μισθωτός για την απόκτηση, τη διατήρηση ή την ανάκτηση του δικαιώματος παροχών», για τις *συντάξεις γήρατος και θανάτου*.

33 — Διάταξη αφορώσα τον «Συνυπολογισμό των περιόδων ασφαλίσεως ή κατοικίας» όσον αφορά τα *επιδόματα θανάτου*.

34 — Σχετικά με τον «Συνυπολογισμό των περιόδων ασφαλίσεως ή απασχολήσεως» για την *ανεργία*.

συνυπολογισμός των περιόδων ενεργείται κατά τους ακόλουθους κανόνες:

(...)

στ) σε περίπτωση κατά την οποία, σύμφωνα με τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους, ορισμένες περίοδοι ασφαλίσεως ή κατοικίας λαμβάνονται υπόψη μόνο αν πραγματοποιήθηκαν εντός ορισμένης προθεσμίας, ο φορέας που εφαρμόζει τη νομοθεσία αυτή:

(...)

ii) παρατείνει την προθεσμία αυτή κατά τη διάρκεια των περιόδων ασφαλίσεως ή κατοικίας που πραγματοποιήθηκαν ολικά ή μερικά εντός της εν λόγω προθεσμίας υπό τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους, εφόσον πρόκειται για περιόδους ασφαλίσεως ή κατοικίας που επιφέρουν απλώς, κατά τη νομοθεσία του δεύτερου κράτους μέλους, την αναστολή της προθεσμίας εντός της οποίας πρέπει να έχουν πραγματοποιηθεί περίοδοι ασφαλίσεως ή κατοικίας.»

55. Η διάταξη αυτή ναι μεν υποχρεώνει τον αρμόδιο φορέα κράτους μέλους, από τον οποίο ζητείται σύνταξη, να παρατείνει την περίοδο αναφοράς για τη χορήγηση της εν λόγω συντάξεως, αν ο ενδιαφερόμενος έχει συμπληρώσει περιόδους ασφαλίσεως ή κατοικίας σε άλλο κράτος μέλος, όπου προβλέπεται τέτοια παράταση [35], το *πεδίο εφαρμογής* της όμως *περιορίζεται* μόνο στις περιπτώσεις τις οποίες καταλαμβάνει ρητώς. Μεταξύ αυτών, όμως, δεν περιλαμβάνεται η περίπτωση του Iurlaro, η οποία αφορά το επίδομα αναπηρίας υπέρ των εργαζομένων οι οποίοι έχουν υπαχθεί αποκλειστικά σε νομοθεσίες, δυνάμει των οποίων το ύψος της παροχής αναπηρίας εξαρτάται από τη διάρκεια των περιόδων ασφαλίσεως. Πράγματι, η διάταξη αυτή δεν κάνει καμμία αναφορά στα άρθρα 40 επ. του κανονισμού 1408/71, τα οποία, αντιθέτως, εφαρμόζονται, μεταξύ άλλων, στην περίπτωση παροχής αναπηρίας υπέρ των εργαζομένων που έχουν υπαχθεί αποκλειστικά σε νομοθεσίες, δυνάμει των οποίων το ύψος των παροχών *δεν εξαρτάται* από τη διάρκεια των περιόδων ασφαλίσεως.

56. Επειδή καμμία από τις δύο διατάξεις τις οποίες μνημονεύει ο Pretore di Roma δεν έχει εφαρμογή στην περίπτωσή μας, ούτε από τη μία ούτε από την άλλη μπορεί να συναχθεί υποχρέωση του INPS να παρατείνει την περίοδο αναφοράς, την οποία προβλέπει η ιταλική νομοθεσία για τη διαπίστωση της συνδρομής της ελαχίστης προϋποθέσεως ασφαλίσεως προς κτήση δικαιώματος παροχής αναπηρίας, μέσω «εξαγωγής» του κανόνα του γερμανικού δικαίου, κατά τον οποίον αναστέλλεται η περίοδος κατά την οποία ο Iurlaro ελάμβανε επίδομα ανεργίας στο δεύτερο αυτό κράτος, εφόσον τέτοιος κανόνας δεν υπάρχει στο ιταλικό δίκαιο.

57. Γενικότερα, ας επαναλάβουμε άλλη μια φορά ότι τα επί μέρους κράτη μέλη διατη-

35 — Όπως, άλλωστε, έχετε κρίνει με την απόφαση της 2ας Ιουλίου 1981, 116/80, 117/80, 119/80, 120/80 και 121/80, Celestre κ.λπ. (Συλλογή 1981, σ. 1737, σκέψη 13): «Ο κανονισμός 574/72 (...) περιέχει, στα άρθρα 15 και 46, διατάξεις που διέπουν την σύμπτωση περιόδων ασφαλίσεως που διηνύθησαν υπό την νομοθεσία δύο ή περισσοτέρων κρατών μελών. Δεν επιτρέπεται, επομένως, στον φορέα ενός κράτους μέλους να εφαρμόζει, για τον συνυπολογισμό και τον αναλογικό επιμερισμό των περιόδων ασφαλίσεως, εθνικούς κανόνες που είναι για τον εργαζόμενο λιγότερο ευνοϊκοί από τους κανόνες του κανονισμού».

ρούν ελευθερία ως προς τον καθορισμό των προϋποθέσεων κτήσεως κοινωνικοασφαλιστικών δικαιωμάτων. Ειδικότερα, ελλείψει κοινοτικής εναρμονίσεως, αυτά διατηρούν την ευχέρεια να μη προβλέπουν λόγους παρατάσεως ή εξουδετερώσεως των διαφόρων περιόδων, αρκεί να μην υποπίπτουν σε δυσμενή διάκριση υπό το πρίσμα του άρθρου 48, παράγραφος 2, της Συνθήκης.

58. Τονίζω ότι ο Iurlaro δεν μπορεί να επικαλεστεί κάποιο αυθύπαρκτο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως των διακινουμένων εργαζομένων, το οποίο θα τους επέτρεπε, προκειμένου να αποκτήσουν ένα δικαίωμα, από τις νομοθεσίες των διαφόρων κρατών μελών στις οποίες έχουν υπαχθεί διαδοχικά να συγκεντρώνουν το σύνολο των ευνοϊκοτέρων προϋποθέσεων.

59. Ας επισημάνω, περαιτέρω, ότι η έννομη κατάσταση του προσφεύγοντος της κύριας δίκης ουδεμία μεταβολή υπέστη από το γεγονός ότι άσκησε το δικαίωμά του της ελεύθερης κυκλοφορίας: Ναι μεν δεν αποκτά κανένα νέο δικαίωμα προς λήψη παροχής αναπηρίας (σημειωτέον όμως ότι σκοπός της ρυθμίσεως δεν είναι να ευνοήσει *από μόνη της* τους διακινουμένους εργαζομένους), ούτε όμως και χάνει κάποιο δικαίωμα, το οποίο θα του αναγνωριζόταν αν είχε παραμείνει στη χώρα καταγωγής του. Αυτός όμως είναι ακριβώς ο ουσιώδης σκοπός της οικείας κοινοτικής ρυθμίσεως.

Συμπέρασμα

60. Βάσει των σκέψεων που προεκτέθηκαν, σας προτείνω να δώσετε την ακόλουθη απάντηση στο ερώτημα που σας υπέβαλε η Pretura circondariale di Roma:

«Ούτε τα άρθρα 15, παράγραφος 1, στοιχείο ς', του κανονισμού (ΕΟΚ) 574/72 του Συμβουλίου, της 21ης Μαρτίου 1972, περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, και 9α του κανονισμού 1408/71 (ΕΟΚ) του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, το οποίο προσέθεσε με αναδρομική ισχύ ο κανονισμός (ΕΟΚ) 2332/89 του Συμβουλίου, της 18ης Ιουλίου 1989, ούτε τα άρθρα 48, παράγραφος 2, και 51 της Συνθήκης ΕΚ, εμποδίζουν ένα κράτος μέλος (εν προκειμένω την Ιταλική Δημοκρατία) να αρνείται να λαμβάνει υπόψη την περίοδο κατά την οποία ένας εργαζόμενος, ο οποίος ζητεί τη χορήγηση συντάξεως αναπηρίας, ελάμβανε επίδομα ανεργίας σε άλλο κράτος μέλος (εν προκειμένω τη Γερμανία) ως λόγο παρατάσεως της περιόδου αναφοράς για τη χορήγηση της αιτουμένης συντάξεως, όταν αυτός ο λόγος παρατάσεως υφίσταται στη νομοθεσία του δευτέρου κράτους μέλους, όχι όμως και στη δική του.»